

**Наствано-научном већу
Филозофског факултета
Универзитет у Београду**

Београд, 25.02. 2020.

На седници Одељења за историју уметности од 11. децембра 2019. и на седници Наставно-научног већа Филозофског факултета у Београду од 26. децембра 2019. изабрани смо у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације "Античке теме у симболистичком сликарству Гистава Мороа" Јоване Николић. По увиду у дисертацију, дајемо следеће мишљење,

Реферат о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Николић (Миодраг) Јована рођена је у Београду 1990. године. Основне студије историје уметности завршила је на Филозофском факултету, Универзитет у Београду, 2013. године. Мастер студије завршила је на Одељењу за историју уметности, Филозофског факултета у Београду 2014. године, а докторске студије историје уметности уписала је на истом одељењу, на Семинару за студије нововековне уметности на Филозофском факултету у Београду 2014. године. Њен дипломски рад под називом: "Концепт мртвог песника у симболизму. Слика *Уморни кентаур* Гистава Мороа из Народног музеја у Београду" награђен је од стране Народног музеја у Београду као најбољи дипломски рад из области историје уметности 2013. године.

Јована је волонтирала у неколико музеја и галерија у Београду (Народни музеј у Београду (2011-2013), галеријама САНУ (2018), Прогрес (2012), New Moment (2013-2014), Галерији Дома војске Србије (2014)) и у оквиру значајних културних манифестација попут Ноћи музеја (2011-2016).

Од 2019. године запослена је у звању истраживача-сарадника а на Филозофском факултету у Београду. Јована Николић је објавила више научних и стручних радова, међу којима: "Концепт мртвог песника у симболизму. Слика *Уморни кентаур* Гистава Мороа из Народног музеја у Београду", Зборник Народног музеја бр. XXI-2 (свеска историја уметности), Народни музеј у Београду, Београд, 2014, 221-236; "The reception of the mythical past in the art of Serbian Symbolism. The

Finding of the head of Prince Lazar by Đorđe Krstić and Marko Murat”, zbornik radova 23. Internacionalnog kongresa vizantoloških studija - Byzantine heritage and Serbian art III, urednici: Lidija Merenik, Vladimir Simić, Igor Borozan, Službeni glasnik, Beograd, 2016, 95-100; „Мртве лире Гистава Мороа, симболистички приказ краја уметности”, зборник радова међународног научног скупа Симболизам у свом и нашем времену, уредила проф. др Јелена Новаковић, Филолошки факултет у Београду, Београд, 2016, 499-510; “Костим на фотографијама краљице Наталије Обреновић у функцији визуелне репрезентације краљичиног тела”, Зборник Музеја примењене уметности, Београд, 12-2016, 27-35; “Митолошке теме у сликарству Гистава Мороа”, ЗЛУМС, Нови Сад, 45 – 2017, 217-228.

Дисертација "Античке теме у симболистичком сликарству Гистава Мороа" обима је 287 стандардних компјутерских страна текста или 322 стране са репродукцијама. Извори и литература су обима 13 страна.

2. Предмет и циљ дисертације:

„Античке теме у симболистичком сликарству Гистава Мороа“ је оригиналан рад који нема претходника у погледу задатог циља, јер до сада у европској историографији није написана студија која би се на свеобухватан и научно утемељен начин бавила античким опусом у сликарству Гистава Мороа. По први пут се јасно систематизује и критички представља иконографски репертоар античких тема у Мороовом сликарству. Досадашњи научни резултати су фрагментрано истицали његов антички сиже, и то у контексту разноликих уметничких и идејних структура. Стога је резултат овог поузданог истраживања прва синтетичка и профилисана студија о садржају и литерарним изворима античких мотива на сликама Гистава Мороа, и њиховом смештању у композитни свет француског и европског симболизма.

Античке теме у сликарству Гистава Мороа до сада нису изучаване и представљане као посебна целина, већ су помињане у оквиру општих прегледа уметности и тематских монографија. На основу вишегодишњег проучавања дела Гистава Мороа, као и теренског рада у музејима, библиотекама и установама културе у Паризу, Јована Николић Мороове античке теме сагледава као оригиналну целину у оквиру које истиче неколико основних типологија јунака које потом разврстава и групише, описује, те уочава међусобне сличности и основне идеје које ова дела прожимају. Након тога поставља их у друштвене оквире и културну климу у којој је уметник стварао. Водећи се досадашњим истраживањима, дисертација валоризује проучавана дела и систематизује их у заокружен опус. Дисертација потврђује јединственост интернационалног језика симболизма века и његово место у медијском систему друге половине 19. века.

Предмет истраживања докторске дисертације Јоване Николић су античке теме у симболистичком сликарству Гистава Мороа (1826 – 1898) као једног од

најистакнутијих представника овог правца у Француској. У фокусу истраживања нашле су се слике на којима уметник представља првенствено јунаке и догађаје грчке и римске митологије, са повременим упливима мотива осталих религија старог света.

Дисертација скреће пажњу на симболистичко тумачење академских наратива које са јавља у француској култури и уметности током друге половине 19. века. Иако се Мороова дела могу сагледати као јединствена у начину одабира и интерпретирања античких тема, она стоје у корелацији са делима других симболиста. Управо ова веза са савременицима, како сликарима тако и писцима и песницима, показује да је Моро својим делима остварио везу између академског сликарства, естетицизма, историзма, али и нових и снажних идеја и порука које је симболизам увео у сликарство.

Циљ истраживања античких тема у сликарству Гистава Мороа био је да се прикажу дела овог аутора која се ослањају на наслеђе античке историје и митологије као целине. Мороове слике су сагледане као јединствена интерпретација античких митова у 19. веку, с обзиром на то да се сликарство Гистава Мороа ослања на академску традицију, али од ње одлази и корак даље, тумачећи мит у симболистичком кључу. Такође, сликар миту даје и нову димензију личног тумачења, користећи античке хероје као персонификације идеја, осећања и стања душе. Античке теме сликаревог опуса су подељене на неколико важних целина које кореспондирају једна са другом а у чијем се центру налазе суочени херој, и његова контратежа – антихерој. Дисертација је показала на који начин је сликар преиспитивао академско тумачење мита и у којој мери се ослањао на античку прошлост и литерарне предлошке старог века, а где је мит био полазна тачка за тумачење савремених културних токова, социјалних и психолошких проблема човека друге половине 19. века. Показало се у којим је случајевима античка тематика сликаревог дела у сагласју са уметношћу симболизма његових савременика а где је јединствена и оригинална, специфична искључиво за рад овог сликара.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању:

У дисертацији је потврђена хипотеза да се **античке теме у сликарству Гистава Мороа могу се сагледати као посебна целина његовог рада која шаље јединствену поруку**. Сагледавајући широк спектар тема преузетих из античке митологије, интерпретацијом различитих митолошких јунака, сликар остаје доследан својој идеји о **победи духа над материјом**. Мороов оптимизам и вера у снагу и моћ врлине важне су одлике његовог сликарства које га одвајају од махом песимистичних размишљања уметника симболиста који су стварали у оквиру француске и европске културе крајем 19. века.

Проучавањем античких тема у сликарству Гистава Мороа показано је да је **приказивање античких митова у његовом опусу специфично и да би га требало тумачити у духу времена у којем је сликар живео и стварао**. Књижевна дела, симболистичка поезија, духовна и културна струјања париског интелектуалног миљеа друге половине века утицала су на Мороово тумачење митолошких тема, као и познанства са знаменитим личностима са којима је сликар комуницирао и размењивао идеје. На Мороово тумачење антике утицај је имало и велико уметничко интересовање за овај период историје, те његова путовања у Италију, сакупљања литературе, стручних часописа и артефаката прошлости.

Дисертацијом је показано и да у оквиру митолошких тема Гистав Моро претежно тумачење **два основна типа личности: хероја и антихероја**, и кроз њихов развој и тумачење посматрачу шаље моралне поруке о вечној борби добра и зла. У Мороовом сликарству херој је готово увек приказан ликом мушкарца, док су негативне особине приписиване женском полу, што указује да је сликар био под утицајем популарних расправа о борби полова у другој половини 19. века.

4. Кратак опис садржаја дисертације:

Први део рада, **Уводна разматрања**, састоји се из три целине: *Предмет истраживања*, *Преглед досадашњих истраживања античких тема у сликарству Гистава Мороа*, *Методологија проучавања*.

Други део рада, **Антички мотиви у европској култури и уметности 19. века** састоји се из уводног разматрања (подељеног на поглавља: Античка Грчка као духовни и естетски идеал уметника 19. века, Антички Рим и значај *Великог путовања* на уметност 19. века, Интересовање европске културе за античку митологију), затим поглавља *Античке теме и историјско сликарство у периоду Другог царства* (Уметност Другог царства и криза историјског сликарства у Француској средином 19. века, Гистав Моро – првобитно интересовање за антику: детињство и школовање, Путовање у Италију, Идеја обнове *великог стила*) и *Гистав Моро и уметност симболизма* (Основне одлике симболизма, Симболизам Гистава Мороа, Гистав Моро и његови савременици).

Трећи део бави се **Античким херојима у сликарству Гистава Мороа**. Подељен је на поглавља: *Херој који кажњава* (Одисејева освета просцима, Хераклова освета Диомеду), *Кажњени херој* (Прометеј, Фаетон, Орест) и *Херој песник* (Аполон и музе, Орфеј, Хесиод, Тиртеј, Сапфо).

Четврти део дисертације пажњу скреће на **Фаталне жене античке митологије у сликарству Гистава Мороа**. У оквиру овог дела поглавља носе називе

митолошких јунакиња: *Јелена Тројанска, Медеја, Сирене, Галатеа, Дејанира*, затим *Мотив зоофилије на Мороовим сликама (Пасифаја, Европа, Леда) и Химере*.

Пети део рада, **Борба дуалитета – сукоб духа и материје у сликарству Гистава Мороа**, садржи поглавља: *Едип и Сфинга, Хераклови сукоби са женама, Уметник у сукобу са светом, Јупитер и Семела и Мртве лире*.

Након тога следе **Резиме, Литература, Прилози и Биографија аутора**.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Античе теме у сликарству Гистава Мороа је заокружен рад који у европској и домаћој историографији нема претходника у погледу задатог циља, и остварених резултата, који доносе профилацију античких тема у сликарству Гистава Мороа. Дисертација, прва у својој врсти, пружа значајан научни допринос расветљавању слојева унутар композитног сликарског опуса једног од најзначајнијих француских сликара друге половине 19. века. Њена особита вредност састоји се у деконструкцији односа академске и симболистичке уметности на узорном примеру сликарства Гистава Мороа. Дисертација представља важан допринос распознавању културе симболизма и њеног места у француској уметности последњих деценија 19. века. Изведена синтеза доприноси јаснијем распознавању односа визуелне и вербалне културе и садејствује са трендом повратка хуманистичким основама ликовних уметности. Дисертација несумњиво даје оригиналан научни допринос области европске историје уметности друге половине 19. века.

6. Закључак:

Дисертација Јоване Николић „**Античке теме у сликарству Гистава Мороа**“ урађена је у сагласју са одобреном пријавом дисертације. Ауторка је аналитички и систематично представила резултат свог теренског рада и критички ревалоризовала постојећа сазнања о античким темама у сликарству Гистава Мороа. Јована Николић је уобличио оригинално и самосвојно научно дело засновано на познавању уметничког материјала и референтне литературе о реченој теми. Коначно, она је успоставила јасан и заокружен синтетички преглед античког опуса Гистава Мороа који посредно расветљава француску културну сцену друге половине 19. века.

Комисија закључује да су се стекли услови за одбрану докторске дисертације Јоване Николић.

Потписи чланова комисије:

др Игор Борозан, ванредни професор,
ментор

др Саша Брајовић, редовни професор

др Лидија Мереник, редовни професор

др Владимир Симић, ванредни професор

др Весна Елез, ванредни професор,
Филолошки факултет, Универзитет у
Београду